

Indiener: College van burgemeester en wethouders

Datum: 19 februari 2019

Portefeuillehouder(s): Wethouder De Weger

Portefeuille(s): Ruimte

Contactpersoon: A.H. Chaudron

Tel.nr.: 8339

E-mailadres: chaudron.t@woerden.nl

Onderwerp:

Startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard

Samenvatting:

Wij stellen de gemeenteraad voor in te stemmen met de startnotitie om te komen tot een Regionale Omgevingsagenda voor de Lopikerwaard en met de vervolgstappen die in het gevraagde besluit zijn opgenomen. Onder de naam Lopikerwaard wordt in dit verband verstaan, de gemeenten IJsselstein, Lopik, Montfoort, Oudewater en Woerden.

Aan de hand van de startnotitie hebben wij – als deelnemende gemeenten samen met het waterschap De Stichtse Rijnlanden - gezamenlijk een drietal maatschappelijke thema's die lokaal en regionaal spelen verkend: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Recreatie. Deze verkenning leidde tot het inzicht dat het goed is om de kwaliteiten van onze regio in samenhang met deze thema's met elkaar te bespreken. Ook is het voorstel om andere thema's te gaan verkennen, ook juist in het licht van de komst van de Omgevingswet. Daarbij zullen wij (zoals in de startnotitie aangegeven) ook het thema voedselvoorziening, waarover enkele raden, waaronder ook uw raad, uit dit Lopikerwaard verband een motie hebben aangenomen, in het vervolg meenemen. We willen – in de geest van de Omgevingswet – onze integrale manier van werken verder intensiveren. Met de regionale omgevingsagenda willen we door middel van een integrale benadering en strategische samenwerking onze verantwoordelijkheid nemen en kansen verzilveren.

Vervolgstappen zijn het verder verkennen van meer maatschappelijke thema's die regionale raakvlakken hebben. Wij denken verder aan het vormgeven van ruimtelijke en strategische regionale ordeningsprincipes. Zowel de analyse als het vormgeven van de ontwikkelprincipes leveren strategische, ruimtelijke en instrumentele bouwstenen op voor de strategische agenda, welke we in het najaar van 2019 gereed willen hebben, om daarmee tijdig input te kunnen leveren aan lopende visie- en strategietrajecten in de regio.

Gevraagd besluit:

De gemeenteraad voor te stellen:

1. In te stemmen met de voorliggende startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard als richtinggevend uitgangspunt voor de vervolgstappen
2. In te stemmen met het voortzetten van de samenwerking in verband met de uitdagingen die op onze regio afkomen met de voorgestelde vervolgstappen:
 - Werk toe naar een regionale Omgevingsagenda
 - Werk richting 1-2 radenconferenties maar ook naar individuele besluitvorming van de eigen gemeenteraden en bestuur waterschap;
 - Laat vrijheid aan individuele gemeenteraden om de eigen identiteit aan de

- gezamenlijke producten toe te voegen
- Verstrek ons college opdracht om de verdere vervolgstappen aan de hand van een nadere voorstel voor te leggen.

Inleiding

Waarom wordt dit voorstel nu voorgelegd?

Begin 2018 zijn de gemeenten IJsselstein, Lopik, Montfoort, Oudewater en Woerden en het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden – in gezamenlijk verband en mede op initiatief van de provincie - actief gaan verkennen hoe we op regionaal niveau de transitie van de fysieke leefomgeving en het vormgeven van nieuwe samenwerking in goede banen kunnen leiden. En, hoe we het momentum van de nadere Omgevingswet als vliegwiel kunnen gebruiken voor versterking van de economie en landschappelijke kwaliteit van onze regio. We hebben er bewust voor gekozen om deze verkenning in eerste instantie overzichtelijk en praktisch in te steken aan de hand van drie actuele thema's: de energietransitie, klimaatopgave en recreatie en landschap. Als reactie op de in de gemeenteraden van Lopik, Oudewater en Woerden aangenomen motie om de voedselvoorziening een vierde leidend thema te maken is ervoor gekozen dit onderwerp nadrukkelijk in de notitie een plek te geven.

Ambtelijke input op deze thema's is nauwgezet beoordeeld door een stuurgroep, bestaande uit de voor de thema's eerst verantwoordelijke portefeuillehouders uit de colleges en de verantwoordelijk gedeputeerde. De bestuurlijke betrokkenheid is vergroot door – inmiddels 3 – goed bezochte radenconferenties, waar u met betrokken raadsleden uit de deelnemende gemeenten met elkaar hebt gesproken over de thema's die aan de orde zijn gesteld.

Meest recent is op 24 januari jl. het thema Energietransitie in relatie tot de Regionale Energie Strategie (RES) met u besproken.

De verkenning heeft geleid tot de ambitie om in 2019 gezamenlijk een regionale omgevingsagenda op te stellen, waarin we de gezamenlijke stip op de horizon scherper stellen en onze maatschappelijke opgaven en (meekoppel)kansen op regionale schaal verder onderzoeken en vormgeven. We beschouwen de uitkomsten van de verkenning, die we delen in deze notitie, als een start van dit traject.

Indien u kunt instemmen met de startnotitie en de daarin uitgesproken ambitie zullen wij bij u – na gezamenlijk overleg in de stuurgroep - op een later moment een nader voorstel voorleggen, waarin meer duidelijkheid zal worden gegeven op het verdere tijdspad, de invulling van de participatie rond de thema's en momenten waarop wij voor besluitvorming bij u terugkomen.

Participatieproces

Hoe is dit voorstel tot stand gekomen

Participatie wordt gezamenlijk opgepakt met stakeholders als bijvoorbeeld het LTO, omdat dat ook op regionale thema's gewenst is. Daar zullen we u nog een nader voorstel voor doen. Uiteraard zal de participatie met onze inwoners lokaal in het kader onze eigen omgevingsvisie plaatsvinden.

Samenwerking met andere partners

De startnotitie is tot stand gekomen in samenwerking met de gemeenten IJsselstein, Lopik, Montfoort, Oudewater, Woerden en het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden.

Wat willen we bereiken?

Door regionale samenwerking kunnen gezamenlijke afspraken worden gemaakt over maatschappelijke thema's die onze gemeentegrens overstijgen en die afspraken kunnen vervolgens een plek krijgen in de lokale omgevingsvisies.

Wat gaan we daarvoor doen?

De samenwerking wordt voortgezet. Zie ook de vervolgstappen.

Argumenten

Ad. 1 In te stemmen met de voorliggende startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard.

De startnotitie is een eerste resultaat van de onder 1 genoemde uitspraak en vraagt om verdere uitwerking en samenwerking.

Ad. 2 In te stemmen met het voortzetten van de samenwerking in verband met de uitdagingen die op onze regio afkomen met de voorgestelde vervolgstappen

- ***Werk toe naar een regionale Omgevingsagenda***
- ***Werk richting 1-2 radenconferenties maar ook naar individuele besluitvorming van de eigen gemeenteraden en bestuur waterschap;***
- ***Laat vrijheid aan individuele gemeenteraden om de eigen identiteit aan de gezamenlijke producten toe te voegen.***
- ***Verstrek ons college opdracht om de verdere vervolgstappen aan de hand van een nadere voorstel voor te leggen.***

De Omgevingswet vraagt om een integrale benadering van de vele maatschappelijke opgaven die op de individuele gemeenten en onze regio afkomen c.q. die er nu spelen. De ervaringen, die ambtelijk en bestuurlijk zijn opgedaan in de afgelopen periode hebben ons gesterkt om in dit regionaal verband te komen tot ruimtelijke en strategische regionale ordeningsprincipes op de voor ons gebied van belang zijnde thema's die wij willen verkennen in het kader van de visievorming in de Omgevingswet.

Met de genoemde vervolgstappen laten wij zien op welke wijze wij het verdere traject willen in gaan. Momenteel spelen veel vraagstukken die op redelijke termijn om een standpunt van uw raad vragen. Niet voor niets is tijdens de laatstgehouden radenconferentie op 24 januari jl. de aandacht gericht geweest op de RES, waarvoor de regio gevraagd wordt met een eigen bod te komen. Verder zijn er vanuit de U10/U16 een vijftal analyses op het gebied van woningbouw, economie, mobiliteit, energie en landschap, die vragen om een reactie c.q. zienswijze.

Tenslotte kan onze samenwerking ook zijn nut afwerpen binnen het proces van het opstellen van de provinciale Omgevingsvisie en –verordening. Al deze ontwikkelingen vragen om een gezamenlijke eigen Omgevingsagenda voor de Lopikerwaard.

Duidelijk mag zijn dat het streven naar een gezamenlijke agenda, reactie op de RES en op de U10 rapporten, de vrijheid van iedere individuele gemeenteraad of bestuur om de eigen identiteit c.q. inkleuring kenbaar te maken onverlet laat.

Kanttekeningen, risico's en alternatieven

Duidelijk moet vermeld worden dat iedere gemeenteraad afzonderlijk aan de hand van de regionale omgevingsagenda de vrijheid behoudt eigen keuzes te maken in haar– door de Omgevingswet verplichte - lokale omgevingsvisie.

Financiële gevolgen van het voorgestelde besluit

De kosten voor de ambtelijke inzet, inhuur van het externe adviesbureau Ruimtevolk en de organisatie van de radenconferenties worden gedekt uit de lopende begroting.

Communicatie

Participatie wordt gezamenlijk opgepakt met stakeholders als bijvoorbeeld het LTO, omdat dat ook

op regionale thema's gewenst is. Ook buurgemeenten als de Krimpenerwaard zullen op deze wijze worden betrokken. Daar zullen we u nog een nader voorstel voor doen. Uiteraard zal de participatie met onze inwoners lokaal in het kader van onze eigen omgevingsvisie plaatsvinden.

Vervolgproces

Wij zullen u – na gezamenlijk overleg in de stuurgroep - op een later moment een voorstel voorleggen, waarin meer duidelijkheid zal worden gegeven op het verdere tijdspad, de invulling van de participatie rond de thema's en momenten waarop wij voor besluitvorming bij u terugkomen.

Bevoegdheid raad:

De gemeenteraad is op grond van artikel 147, tweede lid, van de Gemeentewet bevoegd te bepalen met wie zij samenwerking zoekt en is het bestuursorgaan dat een lokale omgevingsvisie vast moet stellen.

Bijlagen:

- Aanbiedingsbrief startnotitie van stuurgroep Lopikerwaard (19.002820)
- Startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard (19.002817)
- Concept raadsbesluit (19R.00167)

De indiener: College van burgemeester en wethouders

De secretaris,

De burgemeester,

drs. M.H.J. van Kruisbergen MBA

V.J.H. Molkenboer

Aan.....

- De colleges van IJsselsteijn, Lopik, Montfoort, Oudewater en Woerden
- Provincie Utrecht
- AB HDSR

Onderwerp:

Aanbieding startnotitie

Regionale omgevingsagenda Lopikerwaard

Geacht college,

Begin 2018 zijn wij - gemeenten IJsselstein, Lopik, Montfoort, Oudewater en Woerden en waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden - mede op verzoek en met medewerking van de provincie Utrecht - actief gaan verkennen hoe we op regionaal niveau de transitie van de fysieke leefomgeving en het vormgeven van nieuwe samenwerking in goede banen kunnen leiden. En hoe we het momentum van de nadere Omgevingswet als vliegwiel kunnen gebruiken voor versterking van de economie en landschappelijke kwaliteit van onze regio. We hebben er bewust voor gekozen om deze verkenning in eerste instantie overzichtelijk en praktisch in te steken aan de hand van drie actuele thema's: de energietransitie, klimaatopgaven en recreatie en landschap.

Al snel in het proces zijn de raadsleden van de deelnemende gemeenten betrokken en hebben een drietal goed bezochte radenconferenties plaatsgevonden. De output vanuit die radenconferenties en de besprekingen in de stuurgroep hebben geleid tot de nu voorliggende startnotitie om te komen tot een gezamenlijke Omgevingsagenda voor de Lopikerwaard. In het eerste deel van deze startnotitie treft u de resultaten van de eerste verkenning aan. In de laatste paragraaf schetsen we op hoofdlijnen het doel van en de route naar de regionale omgevingsagenda.

De verkenning heeft geleid tot de ambitie om in 2019 gezamenlijk een regionale omgevingsagenda op te stellen, waarin we de gezamenlijke stip op de horizon scherper stellen en onze maatschappelijke opgaven en (meekoppel)kansen op regionale schaal verder onderzoeken en vormgeven. We beschouwen de uitkomsten van de verkenning, die we delen in deze notitie, als een start van dit traject. Wij kijken ernaar uit om samen met u de volgende stap te zetten.

In het eerste deel van deze startnotitie treft u de resultaten van de eerste verkenning aan. In de laatste paragraaf schetsen we op hoofdlijnen het doel van en de route naar de regionale omgevingsagenda.

Stuurgroep Omgevingsagenda Lopikerwaard,

Peter Bekkers, wethouder IJsselstein
Gerrit Spelt, wethouder Lopik
Ivo ten Hagen, wethouder Montfoort,
Bob Duindam, wethouder Oudewater,
Tymon de Weger, wethouder Woerden,
Bert de Groot, hoogheemraad DB HDSR
Mariëtte Pennarts, gedeputeerde provincie Utrecht

REGIONALE OMGEVINGSAGENDA LOPIKERWAARD

STARTNOTITIE

HDSR | LOPIK | MONTFOORT | OUDEWATER |
IJSELSTEIN | WOERDEN

1 FEBRUARI 2019

Samen werken aan een toekomstbestendige Lopikerwaard

In onze Lopikerwaard is het heerlijk wonen, werken en recreëren. We koesteren onze oer-Hollandse polder met een bijzondere afwisseling van productie-, woon- en natuurlandschappen. We constateren ook dat behoud van ons veenweidelandschap niet vanzelfsprekend is, niet in de laatste plaats omdat we de komende jaren voor een aantal grote uitdagingen in de fysieke leefomgeving staan. Zo zal klimaatverandering zorgen voor bodemdaling, veenoxidatie, hittestress, langdurige droogte en toenemende wateroverlast. Dit zet de voedselproductie, economie en leefbaarheid in ons veenweidegebied in toenemende mate onder druk. Daarnaast zal de energietransitie - met onder andere haar zonnepanelen, windturbines en andere installaties - ook een plek moeten krijgen in onze regio en zal daarmee ons landschap ingrijpend veranderen. Tegelijkertijd is de landbouw in transitie. De schaalvergroting in de agrarische sector is daarbij de dominante trend, maar tegelijkertijd zijn er boeren en ondernemers die inzetten op verbreding, kleinschaligheid en nichemarkten. Steeds meer krijgen we te maken met leegstaande vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Daarnaast spelen er nog uiteenlopende behoeften op het gebied van woningbouw, economie, bereikbaarheid, natuur en recreatie.

Schakelen tussen opgaven en schaalniveaus

Zo signaleren we allemaal opgaven met een eigen ruimteclaim. Maatschappelijke opgaven die impact hebben op ons landschap en de activiteiten en belangen van onze agrariërs, bewoners, bezoekers, maatschappelijke organisaties, ondernemers en vele anderen. Ze kunnen elkaar versterken, maar ook in de weg zitten. Ze bieden kansen, maar vormen soms ook een bedreiging voor de ruimtelijke kwaliteit. De kunst is een nieuwe balans tussen al die functies te vinden en de landschappelijke kwaliteit van de Lopikerwaard te behouden en te versterken. De opgaven dagen ons daarom uit om na te denken over de toekomst van ons grondgebied. Ook omdat het omgevingsbeleid met de naderende Omgevingswet in 2021 verder wordt gedecentraliseerd en meer ruimte laat om op lokaal niveau eigen afwegingen te maken.

De bovengenoemde opgaven en belangen manifesteren zich in belangrijke mate op regionaal niveau en overstijgen bestuurlijke grenzen. Ze vragen om (nieuwe) samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties, ondernemers en bewoners. Daar doen we al veel aan. Zo zijn we betrokken bij de totstandkoming van de regionale energiestrategie (RES) en het ruimtelijk economisch perspectief (REP) met de vier onderliggende rapporten over wonen, mobiliteit, economie en landschap. Daarnaast bereiden we aan de Water- & klimaattafel een regionale (klimaat) adaptatiestrategie voor. Ook lopen er diverse implementatietrajecten in het kader van de Omgevingswet bij zowel onze gemeenten, waterschap als provincie. Een aantal gemeenten en de provincie Utrecht zijn een proces gestart om te komen tot een omgevingsvisie.

Kortom, zowel in onze gemeenten, regio als daarbuiten lopen veel processen die impact kunnen hebben op onze leefomgeving. Daarom vinden wij het belangrijk om de regionale afstemming en positionering van de Lopikerwaard binnen deze bredere context verder te intensiveren. Met alles wat er op ons en onze regio afkomt is het zaak om uit te vinden wat onze gezamenlijke ambities zijn en hoe wij die willen bereiken.

Naar een regionale omgevingsagenda Lopikerwaard

Begin 2018 zijn wij - gemeenten IJsselstein, Lopik, Montfoort, Oudewater en Woerden en waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden - samen met de provincie Utrecht actief gaan verkennen hoe we op regionaal niveau de transitie van de fysieke leefomgeving en het vormgeven van nieuwe samenwerking in goede banen kunnen leiden en hoe we het momentum van de nadere Omgevingswet als vliegwiel kunnen gebruiken voor versterking van de economie en landschappelijke kwaliteit van onze regio. We hebben er bewust voor gekozen om deze verkenning in eerste instantie overzichtelijk en praktisch in te steken aan de hand van drie actuele thema's: de energietransitie, klimaatopgaven en recreatie & landschap.

Deze eerste verkenning hebben we niet alleen op ambtelijk en bestuurlijk niveau gedaan, maar ook met de raadsleden van onze gemeenten. Zij hebben op een tweetal momenten in gezamenlijkheid actief meegedacht. Wij hebben het ervaren als boeiende en constructieve bijeenkomsten, waarin het besef van het belang van gezamenlijk optrekken zich steeds verder ontwikkelde.

De verkenning heeft geleid tot de ambitie om in 2019 gezamenlijk een regionale omgevingsagenda op te stellen, waarin we de gezamenlijke stip op de horizon scherper stellen en onze maatschappelijke opgaven verbinden en kansen op regionale schaal verder onderzoeken en vormgeven. Ook dat willen we in samenwerking met onze raden en de provincie Utrecht oppakken. We beschouwen de uitkomsten van de verkenning die we delen in deze notitie als een start van dit traject. Wij kijken ernaar uit om samen met u de volgende stap te zetten.

In het eerste deel van deze startnotitie treft u de resultaten van de eerste verkenning aan. In de laatste paragraaf schetsen we op hoofdlijnen het doel van en de route naar de regionale omgevingsagenda.

**College van burgemeester en wethouders van de gemeenten Lopik, Montfoort,
Oudewater, Woerden en IJsselstein
Dagelijks Bestuur Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden**

Eerste verkenning regionale opgaven

In deze paragraaf presenteren we de resultaten van de eerste gezamenlijke verkenning. We beschrijven hier onze belangrijkste opgaven en enkele eerste ambities voor de thema's *energietransitie, klimaatadaptatie en recreatie & landschap*. Daarnaast benoemen we hoe we de drie thema's verder zouden willen uitwerken bij het vormgeven van onze regionale omgevingsagenda.

A) DE ENERGIENEUTRALE REGIO

De ruimtelijke impact van de energietransitie is groot. Met zonnepanelen op onze daken alleen redden we het niet. Andere maatregelen zijn nodig om betekenisvolle stappen te zetten naar een energieneutrale regio. Zoals het realiseren van zonnevelden, windturbines en een toekomstbestendige energie-infrastructuur, maar ook het aanleggen van warmtenetten, warmte- en koude opslag (WKO) en het benutten van aquathermie en aardwarmte. We hebben nog onvoldoende in beeld welke impact deze benodigde maatregelen hebben op ons unieke landschap en hoe we de energietransitie ruimtelijk willen vormgeven om onze energiedoelen en de doelen van de U10/U16 te bereiken en antwoord te geven op vragen als: wat betekent dit voor onze agrariërs, ondernemers, bewoners en bezoekers? Hoe verdelen we maatregelen en lusten en lasten over onze regio? Voor een in het landschap en bij onze samenleving passende strategie moeten we een gezamenlijke, ruimtelijke afweging maken voor regionale acties.

Op dit moment werkt de U10/U16 - de zestien gemeenten rondom de stad Utrecht - aan een regionale energiestrategie. Als eerste stap voeren deze Utrechtse gemeenten een energieanalyse uit waarin ze verkennen wat het toekomstig energiegebruik is en welke potentiële energiebronnen kansrijk zijn binnen de U10/U16. Daarin zal de open ruimte van de Lopikerwaard in beeld zijn voor het collectief opwekken van duurzame energie voor een wijde regio en de stad Utrecht. Wij vinden het belangrijk om deze ontwikkelingen op een wijze vorm te geven die past bij ons DNA, onze kernkwaliteiten en de bredere ontwikkeling van onze regio. Zodat we de kansen die de energietransitie biedt ook voldoende kunnen benutten. Om dat te bereiken is regionale samenwerking en bundeling van krachten en ambities noodzakelijk.

Ambitie regionale omgevingsagenda

Uit onze verkenning blijkt dat de energietransitie vraagt om een helder toekomstbeeld en strategie, goede afstemming van belangen en ambities op regionale schaal. Daarnaast vraagt het vormgeven van de energietransitie om inzicht in de

kansen en verbinding met andere ruimtelijke opgaven, zodat de transitie ook als vliegwiel kan dienen voor economische investeringen. In onze regionale omgevingsagenda willen wij dit verder uitwerken, keuzes en investeringen voorbereiden en elkaar op die manier ondersteunen bij het halen van onze ambities. We ambiëren een brede ruimtelijke energiestrategie waarin nadrukkelijk verbanden worden gelegd met de andere opgaven, zoals de toekomst van de landbouw, natuurontwikkeling, recreatie, woningbouw en bereikbaarheid. Ons einddoel is dat alle gemeenten in uiterlijk 2050 zijn overgeschakeld naar volledig schone energie.

Een manier waarop we dat willen vormgeven is door in de regionale omgevingsagenda ontwikkelprincipes te formuleren. Ruimtelijk, maar ook met betrekking tot eigenaarschap en maatschappelijk draagvlak. Denk aan voorwaarden bij initiatieven voor collectieve energiewinning, zoals een lokale verevening van kosten en baten. Zodat onze agrariërs, ondernemers en bewoners mede profiteren van de opbrengsten. Een meer ruimtelijk ontwikkelprincipe zou kunnen zijn dat we de realisatie van zonnevelden en windturbines in beginsel vooral in onze kwetsbare bodemdalingengebieden willen stimuleren.

Verder willen we onderzoeken of en hoe we een toekomstbestendig energienetwerk kunnen realiseren, op welke wijze we restwarmte zoveel mogelijk kunnen benutten, wat de mogelijkheden in de Lopikerwaard zijn van duurzame warmtebronnen zoals aquathermie en geothermie, op welke wijze we met een gezamenlijke inzet energiebesparing kunnen stimuleren en in regionaal verband ruimte kunnen organiseren voor innovaties, collectieve opwekking en opslag van energie.

Bescherming van ons unieke cultuurlandschap en de toekomst van onze landbouw staat daarbij centraal. Anders gezegd: ruimtelijke kwaliteit en de toekomst van onze agrarische sector en andere ondernemers staan centraal bij het vormgeven van de energietransitie in ons landschap. bieden aan de agrarische sector en andere ondernemers. Voor de korte termijn streven we naar kennisontwikkeling en -deling, zowel onderling als met onze (keten)partners.

B) DE KLIMAATBESTENDIGE REGIO

Klimaatverandering is de abstractie voorbij. De gevolgen van klimaatverandering zijn nu al merkbaar en houden zich allerminst aan bestuurlijke grenzen. De bodem daalt in onze veenweidegebieden, het wordt warmer, winters worden natter, zomers worden droger en we zullen vaker te maken krijgen met extremere neerslag. Dat levert risico's op voor onze voedselproductie, gezondheid en veiligheid. De mogelijke schades die kunnen ontstaan als gevolg van wateroverlast, hitte, langdurige droogte, zoetwatertekorten, bodemdaling en combinaties hiervan zijn fors en vragen om een groter aanpassend vermogen van onze samenleving en fysieke leefomgeving.

Aan de Water- & Klimaatafzet Utrecht verkennen de provincie Utrecht, veertien Utrechtse gemeenten, waaronder onze vijf gemeenten die elkaar in Lopikerwaard verband hebben opgezocht, en het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden op dit moment hoe een regionale adaptatiestrategie kan worden vormgegeven. In dat kader zijn in 2018, middels zogenaamde klimaatstresstesten, de kwetsbaarheden voor extremere weersomstandigheden in kaart gebracht. Via een risicodialoog met maatschappelijke organisaties en bewoners zal verder invulling gegeven worden aan een adaptatiestrategie voor de regio. Deze strategie geeft richting aan hoe de regio omgaat met de kwetsbaarheden voor extremere weersomstandigheden en hoe de regio uiterlijk in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust zal zijn.

Ambitie regionale omgevingsagenda

In onze regionale omgevingsagenda willen wij samen verkennen hoe we de ambitie om uiterlijk in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te zijn kunnen bereiken. We willen als gemeenten en waterschap met onze partners samen het aanpassend vermogen van onze samenleving en de fysiek leefomgeving vergroten, zodat deze beter bestand is tegen extremere weersomstandigheden. Tegelijkertijd streven we naar een duurzame en gezonde leefomgeving die aantrekkelijk en aangenaam is om in te leven, maar ook een leefomgeving die tegelijkertijd veilig en bereikbaar blijft wanneer het toch misgaat.

Ook voor de klimaatopgave denken we aan het ontwikkelen van leidende principes die ruimte moeten creëren voor klimaatbestendige ingrepen in ons landschap in de context van een brede economische en maatschappelijke ontwikkeling van onze regio. Dat roept ook spannende vragen op. Hoe gaan we bijvoorbeeld in de toekomst om met het peilbeheer in de regio? Kiezen we voor een beregeningsverbod en wanneer is deze dan van toepassing?

Bieden moderne onderwaterdrainagetechnieken in combinatie met uitgekiend landmanagement uitkomsten voor de Lopikerwaard en hoe ziet dat er dan uit? Is het op termijn überhaupt haalbaar en verstandig om voedsel te blijven produceren in onze veenweidegebieden of wijzen we enkele van deze gebieden aan die meer geschikt zijn voor tijdelijke waterberging en zonnevelden? Een vertrekpunt zou bijvoorbeeld ook kunnen zijn dat we al op korte termijn niet meer bouwen in onze bodemdalingsgebieden of daar alleen alternatieve manieren van bouwen willen toestaan.

Andere belangrijke ambities die we willen meenemen in onze regionale agenda zijn het stimuleren van biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw. Daarnaast willen we onze regio met een sterke Lekdijk en regionale keringen beschermen tegen mogelijke overstromingen. Ook willen we de zoetwatervoorziening van onze regio waarborgen en een toekomstbestendige zoetwateraanvoer voor West Nederland blijven. Daarnaast verleggen we de focus van de waterafvoer via de regenbuis naar het bevorderen van het infiltrerend vermogen van de ondergrond en piekwaterberging op boerenland. Tot slot willen we ook bij klimaatadaptatie zoveel mogelijk kijken naar de kansen in de verbinding met andere opgaven. Zo grijpen we bij het plan 'Salmsteke Ontkiem!' bijvoorbeeld de kans om de versterking van de Lekdijk ook een aangename verblijfsplek voor recreanten te realiseren.

Voor de korte termijn streven we naar kennisontwikkeling en -deling, zowel onderling als met onze (keten)partners. We zijn met dit thema al verder: we ontwikkelen beleid, starten pilots en een risicodialoog, sluiten aan bij lopende ontwikkelingen en uitvoeringsgerichte projecten/-programma's. Ook willen we op korte termijn starten met het maken van afspraken over klimaatbestendig bouwen en (her)ontwikkelen.

C) DE AANTREKKELIJKE REGIO

De Lopikerwaard is een oer-Hollands poldergebied en beschikt over een fraaie combinatie van historisch cultuur- en natuurlandschap: veenweiden, lange sloten, koeien in de wei, molens, eeuwenoude houtkades, eindeloze boerderijlinten, karakteristieke knotwilgen en uiteraard de bijzondere historische stadjes als Oudewater, IJsselstein, Montfoort en Woerden. De Lopikerwaard is daarmee naast een productielandschap en aantrekkelijke omgeving om te wonen in het Groene Hart ook een regio waar je heerlijk kan wandelen en fietsen over eeuwenoude tiendwegen, de Lekdijk of varen over de Hollandsche IJssel en de Lek.

Wij zien (water)recreatie dan ook als een kansrijke, belangrijke en duurzame economische drager van het gebied. Toerisme kan bijdragen aan het behoud van het landschap, de leefbaarheid en de positieve beeldvorming van het gebied. In het 'Recreatief Ontwikkelplan voor de Utrechtse Waarden 2010-2030' hebben de gemeenten de ambitie geformuleerd om een aantrekkelijk en afwisselend recreatief gebied te creëren, rondom de historische stadjes, het cultuurlandschap en het rivierenlandschap. Er liggen met name ook kansen om bewoners van de stedelijke gebieden in de Randstad te bedienen met een aantrekkelijke omgeving en aanbod van recreatieve voorzieningen.

Er is de afgelopen jaren veel voortgang geboekt in de uitvoering van het Recreatief Ontwikkelingsplan. Er is onder andere geïnvesteerd in het wandel- en fietsnetwerk en in de samenwerking tussen overheden en diverse actoren zoals binnen het Recreatieschap Stichtse Groenlanden, Gebiedscommissie De Utrechtse Waarden en de werkgroep Recreatie om de Stad (RODS).

Ambitie regionale omgevingsagenda

Het inzetten van recreatie als belangrijke drager van het gebied en de lokale economie is echter een proces van de lange adem waarbij gemeenten, provincie, ondernemers en andere gebiedspartijen hun krachten moeten bundelen. Wanneer je daarbij optelt dat onze kernen in transitie zijn en de kwaliteit van ons eeuwenoude polderlandschap steeds meer onder druk komt te staan, dan is de optelsom heel eenvoudig: door strategische en regionale samenwerking kan de ontwikkeling van de leefbaarheid van de regio voor onze bewoners en bezoekers zich verder versnellen en een noodzakelijke kwaliteitsimpuls krijgen.

In onze regionale omgevingsagenda willen we samen optrekken om de aantrekkelijkheid van onze regio te behouden en verder door te ontwikkelen. We willen ons bijzondere productie-, woon- en natuurlandschap vitaal

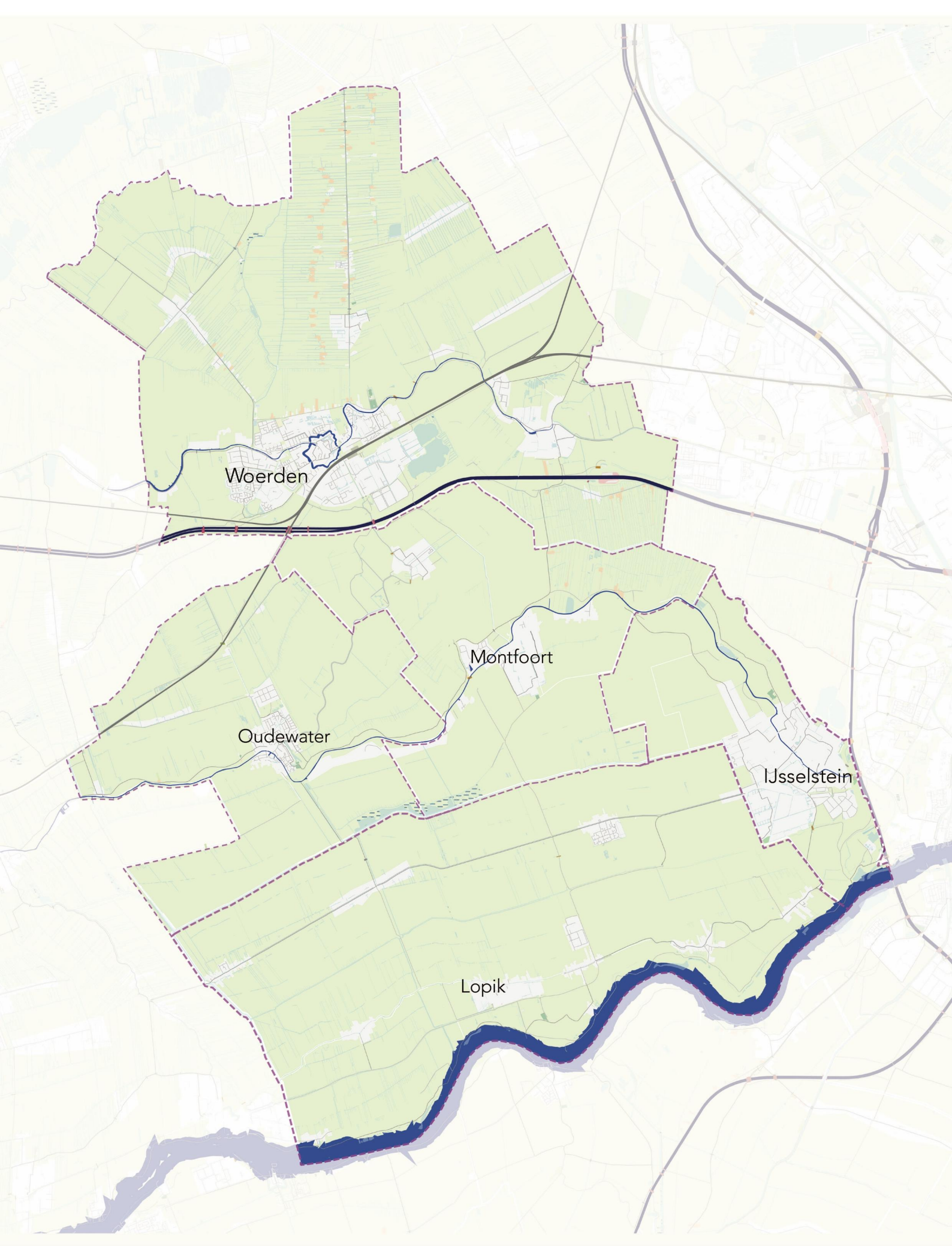
houden en kansen aangrijpen om onze eigen inwoners en bezoekers nog beter (recreatief) te bedienen met een aantrekkelijke en toegankelijke omgeving en het aanbod van recreatieve voorzieningen.

De uitdaging is het vinden van een regionaal evenwicht tussen het behouden van de weidse vergezichten en het realiseren van een energielandschap dat klimaatbestendig is. Waarbij we tegelijkertijd de aanpak van onze andere maatschappelijke opgaven in ogenschouw nemen. Op welke manier willen we bijvoorbeeld de toegankelijkheid van onze regio verbeteren? En wijzen we bijvoorbeeld een plek aan voor grootschalige recreatieve verblijfsvoorzieningen (een bungalowpark) of zetten we in op een meer gespreide toename van hotelkamers, (mini)campings en andere accommodaties?

Om ons landschap te beschermen gaan we verkennen of we unieke cultuurgebieden - zoals de bijzondere cope ontginningen of de gekanaliseerde Hollandsche IJssel en de Oude Hollandse waterlinie - willen ontzien van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast willen we verkennen hoe we de (snel)fiets- en wandelroutes zo goed mogelijk kunnen laten aansluiten op de netwerken van de buurgemeenten en in het bijzonder die van de steden Gouda en Utrecht. Zo zien wij kansen om met een gezamenlijk verhaal ons landschap beter toegankelijk te maken en te ontsluiten voor recreanten uit omliggende en meer verstedelijkte gemeenten. Deze kwaliteitsimpuls biedt kansen voor nieuwe werkgelegenheid en verdienmodellen.

Andere ambities waarover we met elkaar in gesprek willen gaan in het kader van onze regionale omgevingsagenda zijn het geven van een extra impuls aan de wateropgave, de cultuurhistorische waarden en bebouwing, (landschappelijke) beplanting en dorpsranden, nieuwe activiteiten van onze agrariërs, functieverandering bij onze boerderijen en agrarisch natuurbeheer en meer aanbod en diversiteit van recreatieve voorzieningen. In het bijzonder willen we verkennen op welke wijze we de groei van onze kernen duurzaam kunnen verbinden met het eeuwenoude polderlandschap. Ook willen we meer aandacht besteden aan productontwikkeling, profilering en gebiedsmarketing, want de Lopikerwaard is op dit moment relatief onbekend als recreatieve bestemming. Wij zien kansen voor het stimuleren van het aantal combinatiebezoeken aan ons buitengebied en onze stadjes.

Vertrekpunt bij het opstellen van de regionale omgevingsagenda is het beschermen en verder toegankelijk maken van ons unieke cultuurlandschap, welke wij met trots willen overdragen aan volgende generaties. We willen ons cultuurlandschap behouden door het verder te ontwikkelen.

Naar een regionale omgevingsagenda

In deze startnotitie hebben we aan de hand van een eerste verkenning van drie maatschappelijke thema's actief benoemd wat onze lokale en regionale opgaven zijn. Deze kennismaking maakte wensen en ideeën los en startte een inspirerende gezamenlijke dialoog over de toekomst van onze regio. Gaandeweg het proces drongen de urgentie en kansen bij ons allen steeds beter door. Mede ook door inzichten uit parallelle processen zoals de ontwikkeling van de regionale energie- en adaptatiestrategie.

We hebben in dit proces samen ook ervaren wat ons bindt: ons unieke oer-Hollandse poldergebied met een levend agrarisch cultuurlandschap; het rivierenlandschap met de Lek, Oude Rijn en de Hollandsche IJssel en onze unieke positie te midden van het Groene Hart. We delen ook een gezamenlijke geschiedenis, identiteit en waarden. Ook het recreatiegebied met vaarwegen, wandel- en fietspaden lopen in elkaar over. Bovendien komt een groot deel van onze bestuurlijke en politiek ambities overeen. Daar zit een enorme kracht en potentie, maar geen vanzelfsprekendheid. Want ook bleek in alle gesprekken dat regionaal samenwerken in deze uitdagende 21ste eeuw weliswaar nodig is, maar ook een ware ontdekkingsstocht blijft. Elke gemeente heeft ook haar eigen lokale opgaven en visie op de te volgen strategie.

We hebben ook ervaren dat er naast de drie behandelde thema's meer maatschappelijke en ruimtelijke opgaven op ons afkomen waar regionale afstemming en samenwerking van meerwaarde is. Zo diende diverse gemeenteraden tijdens de totstandkoming van deze startnotitie een motie in om (regionale) voedselvoorziening serieus te nemen als belangrijke regionale opgave van de Lopikerwaard. We vinden het belangrijk om ook deze en andere (nieuwe) maatschappelijke opgaven actief met elkaar te verkennen en te vertalen in de ambities van onze regio. We willen deze opgaven zoveel mogelijk integraal en in samenhang beschouwen en - in de geest van de Omgevingswet - onze verbindende manier van werken verder intensiveren.

In navolging van deze verkenning gaan we daarom als gemeenten gezamenlijk een regionale omgevingsagenda ontwikkelen; een inspirerend ruimtelijk kader en integrale ontwikkelingsstrategie voor de gehele regio. Daarin formuleren we principes en bouwstenen die richting geven aan en samenhang brengen tussen alle lokale, regionale (U10/U16, Groene Hart) en provinciale processen, beleid en (Omgevings)visies. Met de regionale omgevingsagenda willen we door middel van een integrale benadering en strategische samenwerking onze verantwoordelijkheid nemen en kansen verzilveren.

Onze vervolgstappen

Bij de totstadcoming van onze regionale omgevingsagenda onderscheiden we een aantal stappen. Allereerst gaan we de eerste verkenning van regionale opgaven en kansen verbreden en verdiepen, ook voor andere thema's met een sterke regionale component. We starten met bepalen welke thema's en opgaven nog meer relevant zijn om op te nemen in onze regionale omgevingsagenda. Vervolgens analyseren we wat deze opgaven betekenen voor onze regio. Daarin nemen we de uitkomsten mee van diverse actuele studies, zoals de energieanalyse die in kader van de regionale energiestrategie van de U10 wordt gemaakt, maar ook de vier andere rapporten over bereikbaarheid, economie, wonen en landschap die nu in U10/U16 verband worden opgesteld. Op basis van een verdere verdiepende analyse geven we daarna vorm aan een inhoudelijke visie op de bredere ruimtelijke ontwikkeling van onze regio. We zetten samen een stip op de horizon, schetsen een gezamenlijk verhaal voor de toekomst van onze regio en geven inzicht in waar ontwikkelingen elkaar kunnen versterken.

In het verlengde daarvan denken we aan het vormgeven van ruimtelijke en strategische regionale ontwikkelprincipes. Deze ontwikkelprincipes bevatten ruimtelijke, sociaal-economische en financiële kaders en spelregels voor de fysieke leefomgeving. Richtinggevende randvoorwaarden waarmee we ruimte en sturing kunnen geven aan de gewenste ontwikkelingen in onze regio. Zodat we kunnen sturen op wat wij willen, hoe we dat willen en welke ruimte we krijgen. Daarin beschrijven we ook hoe we de regionale samenhang gaan aanbrengen en vertalen in toekomstig omgevingsbeleid; omgevingsvisies, -programma's en omgevingsplannen.

Zowel de analyse als het vormgeven van de ontwikkelprincipes leveren strategische, ruimtelijke en instrumentele bouwstenen voor de strategische agenda, welke we in het najaar van 2019 gereed willen hebben. Om daarmee tijdig input te kunnen leveren aan lopende visie- en strategietrajecten in de regio. Bij het ontwikkelen van de agenda worden de raden en de provincie Utrecht weer intensief en vroegtijdig betrokken. Bestuurlijk geven we de samenwerking vorm in het bestuurlijk overleg met de portefeuillehouders van de gemeenten en het dagelijks bestuur van de HDSR. Ambtelijke afstemming en de inbreng van expertise vindt plaats via de begeleidingsgroep en brede werkateliers.

Intensivering regionale samenwerking

Naast het vormgeven van de regionale omgevingsagenda gaan we verkennen of we de regionale samenwerking ook op andere manieren meer vorm kunnen geven. Ten eerste gaan we verder met het intensiveren van de operationele samenwerking. Zo willen we onze informatievoorziening en politieke besluitvormingsprocessen meer synchroniseren. Ook gaan we in onze projecten meer en tijdiger met elkaar afstemmen, gezamenlijk investeren en waar dat van meerwaarde is actief samenwerken. Daarnaast willen we de kennisontwikkeling en -deling in onze regio verder ontwikkelen. Niet in de laatste plaats omdat de maatschappelijke opgaven en implementatie van de Omgevingswet vragen om veel nieuwe kennis, competenties en vaardigheden en een intensivering van de integrale manier van werken aan de fysieke leefomgeving. We gaan onderzoeken of we een regionale leeromgeving kunnen creëren die een katalysator is voor zowel regionale als lokale ontwikkelingen. Een leeromgeving waarin we aan de hand van pilots en praktijkvoorbeelden kennis en ervaringen delen, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

In samenwerking met:

Met advies en onder begeleiding van:

STARTNOTITIE REGIONALE OMGEVINGSAGENDA LOPIKERWAARD

1 FEBRUARI 2019

Agendapunt:

Onderwerp: Startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard

De raad van de gemeente Woerden;

gelezen het voorstel d.d. 19 februari 2019 van:
- burgemeester en wethouders

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet;
artikel 147, tweede lid

b e s l u i t:

1. In te stemmen met de voorliggende startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard als richtinggevend uitgangspunt voor de vervolgstappen
2. In te stemmen met het voortzetten van de samenwerking in verband met de uitdagingen die op onze regio afkomen met de voorgestelde vervolgstappen:
 - Werk toe naar een regionale Omgevingsagenda
 - Werk richting 1-2 radenconferenties maar ook naar individuele besluitvorming van de eigen gemeenteraden en bestuur waterschap;
 - Laat vrijheid aan individuele gemeenteraden om de eigen identiteit aan de gezamenlijke producten toe te voegen
 - Verstrek ons college opdracht om de verdere vervolgstappen aan de hand van een nadere voorstel voor te leggen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Woerden in zijn
openbare vergadering, gehouden op

De griffier,

De voorzitter,

drs. M.J.W. Tobeas

V.J.H. Molkenboer
